

land van zijn jeugd. *Avondschemer* (1936) werd S.'s laatste bundel, een reeks met weemoed geschreven gedichten. Als proza dient te worden vermeld: *Uit het Maasland* (1925). In vijf novellen schetst S. zijn geboortestreek en haar bewoners.

In zijn gedichten en proza toont S. zijn innige verbondenheid met het Maasland, de mens, de aarde, de lucht en alles wat daarrond leefde. Hij schreef met het warm kloppende hart van een aristocratische eenzame. Na zijn overlijden te Brasschaat op 11 mei 1938 verscheen postuum *Gedichten* (1939), een ingeleide keur door Emmanuël de Bom, waarin voor de eerste maal de prozaschets *Uit het verleden* werd gepubliceerd.

Het letterkundig werk van S. valt op door een diepe melancholie en eenzaamheid, die hem dreef tot een intiem medelijden met mens en dier in levensnood. Hij zong zijn stille weemoed uit in streng in de maat gehouden verzen. Aan Vlaanderen en de Nederlandse taalgemeenschap heeft hij een werk van betekenis nagelaten.

In zijn tachtigste levensjaar (1937) werd S. te Hasselt gehuldigd door de Vereniging van Limburgse Schrijvers en ontving hij uit de handen van gouverneur H. Verwilghen het insigne van ridder in de Leopoldsorde.

Lit.: SAUWEN-nummer van tijdschrift *Limburg* (XIX (1938), nr. 9, met bijdragen van C. GODELAINE, G. MICHIELS, L. INDESTEGE, J. JANSSEN en M. RUTTEN, met uitvoerige bibliografie van en over S. door J. JANSSEN; — E. DE BOM, Inleiding tot een keur gedichten van S., 1939; — ARNOLD SAUWEN, gedichten, ingeleid door G. MICHIELS, in: *Poëtisch Erfdeel der Nederlanden*, Hasselt, 1963, 16; — P. G. BUCKINX, A. Sauwen (*Monografieën over Vlaamse Letterkunde*, nr. 43). Antwerpen, 1967.

Jaak VENKEN

SCHAEP, Henri-Adolphe, marineschilder en militair.

Geboren te Mechelen op 13 jan. 1826 als zoon van Franciscus, bakker (°ca. 1802), en Maria-Theresia Wauters (°ca. 1801). Overleden te Antwerpen op 6 juni 1870.

Het gezin S. vestigde zich al in 1828 te Antwerpen. S. zou er in 1838 zijn studies aan de Academie voor Schone Kunsten aanvatten. In diezelfde tijd was ook Egide Linnig, een ander vooraanstaand mari-

neschilder, leerling aan hetzelfde instituut. Schilderen was echter niet S.'s hoofdactiviteit: hij doorliep tevens een militaire carrière, net als de marineschilder Henri Lehon. Vandaar dat we hem door de jaren heen op de meest diverse plaatsen terugvinden: in 1840 als luitenant bij het 4de Linierregiment en woonachtig in de Korte Dagsteeg 10 te Gent, van 1846 tot 1849 op de Oude Korenmarkt te Antwerpen, in 1849 in de Vrijhavenstraat 1 te Oostende, in 1855 als kapitein bij het 6de Linierregiment in de Kerkhofstraat 7 te Mechelen, in 1857 in de Faubourg Saint-Laurent 39 te Liège, in 1861 in de Stoofstraat 12 te Antwerpen en in 1862 in de Brabantstraat 145 te Brussel.

Van 1840 af was S. een geregeld deelnemer aan de Driejaarlijkse Salons van Brussel, Antwerpen en Gent, en aan kleinere salons in provinciesteden. Zijn deelneming op 15-jarige leeftijd aan het Salon van 1840 te Antwerpen met een *Staketsel te Antwerpen tijdens het tewaterlaten van een schip* was wellicht zijn debuut.

Zijn belangrijkste marines zijn: *Zonsondergang over zee* (Salon 1843, Antwerpen); *Gezicht op de Schelde* (Salon 1846, Antwerpen); *Marine-Schip zijn loods afzettend* (Salon 1848, Brussel); *Id.*, (Salon 1849, Antwerpen); *Herinnering aan Antwerpen* (Salon 1852, Antwerpen); *Zeeslag* (Salon 1855, Antwerpen); *Margate op de Thames* (Salon 1857, Mechelen); *Mist-effect - Herinnering aan Holland* (Salon 1857, Mechelen); *Dok te Antwerpen* (Salon 1857, Mechelen); *Terugkeer van de visvangst gezien vanop de Oostendse rede* (Salon 1857, Mechelen); *Schipbreuk* (Salon 1858, Antwerpen); *Bezoek aan het gestrande schip* (Salon 1861, Spa); *Herinnering aan de Schelde te Antwerpen* (1862, Expotombola ten voordele der werklozen, Gent).

Samen met kunstenaars als Louis Verboeckhoven, Egide Linnig, Henri Lehon of ook nog François Musin en Paul-Jean Clays in hun „eerste periode” vertegenwoordigt S. de romantische marineschilderkunst in België. De voorliefde voor dramatische effecten, zoals schipbreuken, stormzeeën met woest golvenspel, sterke licht-donker contrasten in de hemelpartijen, is zonder meer duidelijk. De techniek

is academisch en van een hoog niveau. Het feit dat vele marines van S. bovendien topografisch te situeren zijn, geven hun meteen ook nog een realistisch karakter mee.

De *Schipbreuk* (1857) uit het K.M.S.K. te Antwerpen is wellicht het mooiste voorbeeld van S.'s kunst in openbaar bezit.

Volgende openbare verzamelingen bezitten werk van S.: Antwerpen, K.M.S.K. (*Schipbreuk* 1857); Brussel, Kon. Bibliotheek-Prentenkabinet (*Marine* 1861); Brussel, K.M.S.K. van België (*Visserboten voor een Hollandse stad* 1858 en *Schipbreuk* 1858; beide aquarellen); Oostende, M.S.K. (*Visserboten op het strand*); in permanente bruikleen aan het Heemkundig Museum „De Plate”.

Lit.: Catalogi der Belgische kunsttentoonstellingen, periode 1840-1862; — U. THIEME-BECKER, *Allgemeines Lexicon der Bildenden Künstler* (...), Leipzig, s.v. SCHAEPE, Henri-Adolphe; — E. BÉNÉZIT, *Dictionnaire critique et documentaire des peintres* (...) Parijs, 1966; — Gustaaf Wappers en zijn school (tentoonstellings. cat.), Antwerpen (K.M.S.K.), 1976; — Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen, *Catalogus Schilderijen 19de en 20ste eeuw*, Antwerpen, 1977; — N. HOSTYN, *De zee en de kunst*, Ed. Dubar en A. P. Henri Schaepe, in: *Neptunus. Info-marine*, oktober 1980; — P. en V. BERKO, *Dictionnaire des peintres belges nés entre 1750 en 1875*, Brussel, 1981; — W. G. FLIPPO, *Lexicon of the Belgian Romantic Painters*, Antwerpen, 1981.

Norbert HOSTYN

SCHAETZEN, Arnold-Willem, kroniekschrijver.

Geboren te Tongeren op 4 jan. 1639 en er overleden op 1 april 1709. Zoon van Arnold, burgemeester van de stad Tongeren, en van Elisabeth van Castart. Trad te Tongeren op 9 jan. 1663 in de echt met Elisabeth Cluts. Van zijn elf kinderen bereikten er slechts drie de volwassen leeftijd: Anna, begijn, Frans-Gillis, gehuwd met Gertrudis du Pont, en Ulrik-Jozef, gehuwd met Maria-Anna van Hove.

In 1662 volgde S. zijn vader op als notaris te Tongeren en als schepen-secretaris te Genoelselderen. Later zetelde hij nog in de schepenbanken van Mal, Koninksem en 's-Herenelderen, waar hij tevens het secretariaat waarnam. Hij was ook stadhouder van het leenhof van 's-Herenelderen. Als vertrouwensman der heren van Genoelselderen en 's-Herenelderen werd hij daar-

enboven tot secretaris benoemd in vijf van hun cijnshoven. Verschillende grootgrondbezitters en kerkelijke instellingen vertrouwden hem het beheer toe van hun goederen in het Tongerse. Zijn belangrijk zakenkantoor was ideaal gelegen op de Korenmarkt te Tongeren, in een huis waar de Tongerse schepenbank haar zittingen hield.

S. maakte als laat deel uit van het bestuur van de Sint-Niklaaskerk te Tongeren. In 1697 zetelde hij als gedeputeerde van het linnenweversambacht in de Tongerse stadsregering. Bij het overlijden van zijn vader in 1662 legde S. een lijvig in-folio register aan, om de hem toebedeelde goederen te beschrijven en er de ontvangsten van te noteren. Als oudste zoon had hij o.a. het leengoed van Genop, sinds 1380 in het bezit van zijn voorouders, en twee cijnshoven, het Schaetzenhof en het hof van Hamel, geërfd. Op de laatste bladzijden van zijn register tekende S. de voornaamste wederwaardigheden op die hij tot in 1688 beleefde. In de tweede helft van de 17de eeuw werden de inwoners van Tongeren zwaar beproefd. Plunderingen, rantsoeneringen, inkwarteringen, brandstichtingen volgden elkaar op zonder verpozen, als een ellendige nasleep van de Frans-Hollandse oorlog. Hete zomers, slechte oogsten, strenge winters, besmettelijke ziekten verergerden nog de ellendige toestand, die de bijgelovige bevolking voorspeld waande door uitzonderlijke natuurverschijnselen zoals aardbevingen, meteoren en staartsterren. S. beschreef zijn persoonlijke lotgevallen tijdens die beroerde tijden op een realistische wijze en lichtte ze soms met naieve opmerkingen toe. Slechts feiten die S. als ooggetuige of als slachtoffer meegemaakt had, werden door hem aangehaald. Naast familiegebeurtenissen bevat zijn kroniek een menigte ongekende bijzonderheden, die waardevol zijn voor de lokale geschiedenis en de volkskunde. Zijn verhaal weerspiegelt getrouw de moeilijkheden waarmee de Tongerse bevolking te kampen had om have en goed te beveiligen.

S. en zijn familie zijn afgebeeld op de voorgrond van het schilderij dat de brand van Tongeren in 1677 voorstelt (gift van de familie Slegers-Schaetzen, in het Stede-